

Third, Arab monarchies, in general, have great experience of complex modernization of their political systems. Most processes of transformation of political systems in the Muslim world last for a long time, although more slowly than in Western countries. These facts, however, does not give grounds to speak about the gloomy prospects for the Arab reforms or its anti-democratic orientation.

Fourth, today the Western countries are more deeply aware of the futility of their efforts to impose their own models of political systems in the Arab world. Moreover, such a policy today is against the interests of Western countries and the US in the region. Subsequently, we can predict that the main cooperation will shift toward military cooperation and interaction in the humanitarian field, while Western political discourse continues to declare the need for modernization of democratic political institutions in the Arab monarchies.

Keywords: GCC, Persian Gulf, integration processes, US, modernization, reforms

РЕЦЕНЗЕНТИ: Балабанов К.В., д.політ.н, проф.; Нагайчук В.І., к.і.н, доц.

УДК 329(437.1/.2)"1989/2004"(045)

А.О. Терещенко

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЧЕХІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті проаналізовано трансформацію політичної системи Чехії. Проведено аналіз внутрішньополітичних процесів у країні, що мали безпосередній вплив на євроінтеграційний курс Чеської Республіки. Охарактеризовано основні політичні партії Чехії.

Ключові слова: політична система, Чеська Республіка, трансформація, політичні партії.

Європа початку ХХІ ст. є прикладом тісної міждержавної співпраці з прозорими кордонами, відкритими для вільного руху капіталу, товарів, послуг і людей. Європейська інтеграція, як один з багатьох процесів, що відбуваються у сучасній системі міжнародних відносин, – явище унікальне. Європейський Союз став єдиним правовим простором з наднаціональними інституціями та спільним ринком, економічним і валютним союзом, спільною політикою в основних сферах суспільного життя.

Розпад Чехословаччини та утворення суверенної Чеської Республіки (1993 р.) на тлі краху біполярного світу спричинили переосмислення її внутрішньо- та зовнішньополітичних пріоритетів. У нових умовах Чехія визначила основні напрямки своєї політики, які впливали з головного магістрального курсу, проголошеного «оксамитовою революцією»: євроінтеграція, повноправне включення до провідних євроатлантичних економічних, політичних, оборонних структур, розвиток співробітництва з державами Європейського Союзу, продовження взаємовигідних контактів з посткомуністичними країнами Центральноєвропейського регіону, врегулювання взаємин із сусідніми державами на широкій договірній основі, «східний напрям», пошук нових концепцій забезпечення національної безпеки, участь в міжнародних організаціях, зовнішня торгівля.

На основі опрацювання літератури за даною темою можна стверджувати, що трансформація політичної системи Чеської Республіки в Європейський Союз (1989–2004) досі розглядалися лише в Чеській Республіці, причому комплексних досліджень проблеми у поєднанні з особливостями європейських і внутрішньодержавних трансформаційних процесів не існувало. Серед чеських авторів, які працюють над цією тематикою можна назвати Павела Черноха [11], Петера Десні [14], Вацлав Беначек [10], Михаель Баун [16], Даніель Олсон [18].

В Україні, на жаль, проблема вступу Чехії до ЄС загалом, не отримала належного наукового висвітлення. Наявні дослідження, присвячені Європейському Союзу й особливостям його розширення на схід, не містять ґрунтовного розгляду проблеми.

Мета дослідження – трансформація політичної системи Чеської Республіки в умовах Євроінтеграції (1989–2004).

Трансформація політичної системи Чехії полягала у звільненні від системних ознак тоталітарного комуністичного минулого й послідовній демократизації («європеїзації») суспільства.

Аналіз джерел дозволяє виділити кілька етапів в становленні політичної системи Чехії на зламі ХХ і ХХІ ст.: етап протиставлення європейського вибору спадкові комуністичного минулого, який ілюструє дихотомія «європейський вибір/тоталітаризм» (1990–1992 рр.); етап концептуалізації європейського вибору, утвердження демократії й ринкової економіки, якому відповідає дихотомія «вільна конкуренція– кооперація/протекціонізм–ізоляція» або «інтеграція/дезінтеграція» (1993–1997 рр.); етап адаптації чинного законодавства ЄС, який відображає дихотомія «європейський вибір/економічний безлад» (1998р.). [4]

Умовно перший період (1990-1992 рр.) супроводжувався невизначеністю концепції політичного розвитку та її відривом від інтересів електорату. Другий період (1992-1996) характеризувався стійкою позицією партій правого спрямування, таких як ГДП, ХДП, ГДА і ХДС-ЧСНП, об'єднаних у правлячу коаліцію при домінуючій ролі консервативної ГДП. Третьому періоду (1997-1998) притаманні сповільнення процесу інтеграції політичних сил, розпад урядової коаліції і розкол ГДП. Дострокові вибори 1998 р. ознаменували новий, четвертий період, який засвідчив перемогу чеських соціал-демократів. Незважаючи на характер змін у політичній і, зокрема, партійній системі, орієнтація на Захід стала частиною чеської внутрішньої та зовнішньої політики [9].

У перші роки незалежності чеські політичні діячі розпочали активний пошук нових концепцій розвитку стратегічного партнерства та забезпечення національної безпеки, враховуючи специфіку геополітичного становища ЧР в системі трьох глобальних центрів (Північноамериканський регіон, Європа, АТР). Після припинення існування «радянського блоку», в структурі якого важливу роль відігравали ОВД та РЕВ, та слов'янських федерацій в Європі, чітко визначилися ключові стратегічні цілі Чехії: політична – вступ до НАТО, економічна – до ЄС. їх досягнення означало кінець культивованої тут століттями панслов'янської ідеї та повернення до раніше існувавшої європейської (точніше – германської) орієнтації [5].

Незадоволення офіційною політичною лінією охоплювало все більші прошарки суспільства. Особливо високої напруги ситуація в суспільстві досягла в серпні 1988 р. у зв'язку з сумною датою – двадцятиріччям вторгнення в Чехословаччину радянських військ. Починаючи з того часу й до осені 1989 р. в країні майже не припинялися вуличні збори, мітинги та демонстрації. Революційні події, що отримали назву «лагідної» або «оксамитової» революції, почалися 17 листопада 1989 р. в міжнародний день студентів. Керівництвом КПЧ було негайно проведено кадрові перестановки: Генеральним секретарем вибрали Карела Урбанека, з Президії ЦК КПЧ вивели діячів,

що найбільш скомпрометували себе антинародною політикою. Однак це вже не могло врятувати авторитет комуністичної партії та зберегти її владу. 27 листопада пройшов загальний страйк, а через два дні Федеральні збори ЧССР були вимушені виключити з Конституції країни статтю 4, що закріплювала керівну роль за комуністичною партією. Водночас загострилося національне питання. Словацькі політики не були згідні з існуючою формою Федерації. Претензії надходили також з Моравії та Сілезії. У результаті складних переговорів 1 грудня 1990 р. в законодавчому порядку було змінено федеральний устрій, переглянуто компетенції федеральних і республіканських органів. Змінилась назва держави – віднині вона стала Чехо-Словацькою Федеративною Республікою (ЧСФР). Однак загострення національного питання зберігало небезпеку розколу країни, реальним ставало виникнення на місці ЧСФР конфедерації або навіть двох самостійних держав – Чехії та Словаччини. Водночас, не дивлячись на значні економічні та соціальні труднощі, відродження Чехословаччини в цей період йшло бурхливими темпами. Через два з половиною роки після революції при владі залишалася та ж сама команда. 5 липня 1990 р. В. Гавел був переобраний на пост президента новим складом Федеральних зборів (234 голоси «за» та 50 «проти»), а словак М. Чалфа, що вступив тим часом у подібний до Громадянського форуму словацький рух «Громадськість проти насилля», був знову затверджений на посту прем'єр-міністра ЧСФР [11].

5 березня 1992 р. Президія ФС ЧСФР встановила термін парламентських виборів – 5-6 червня 1992 р. Фактично впродовж трьох місяців розгорнулася боротьба різних політичних сил з приводу двох фундаментальних проблем у контексті майбутнього єдиної держави: приватизація та її економічні наслідки, з одного боку, та державний устрій Чехо-Словаччини – з іншого. Ці проблеми перетиналися з третьою – зовнішньополітичною, що тоді зводилася насамперед до відносин з Німеччиною.

На Братиславських переговорах лідерів чеської Громадянської демократичної партії (ГДП) та Руху за демократичну Словаччину (РЗДС) В.Клауса та В. Мечіяра, що перемогли на виборах, було досягнуто домовленості про початок роботи по підготовці поділу Чехо-Словаччини на дві самостійні держави, кожна з яких стане суб'єктом міжнародного права. Для того, щоб зберегти дієздатність і безперервність державного механізму, було створено новий федеральний уряд, який разом з Федеральними зборами мав врахувати всі нюанси, всі деталі «лагідного розлучення». У результаті було прийнято рішення про поділ країни на дві держави. 25 листопада Федеральні збори прийняли Закон про припинення існування ЧСФР з 31 грудня 1992 р. та поділ її на дві держави. Поділ мирним законодавчим шляхом став позитивним прикладом вирішення національних проблем, хоча й чехословацьке «розлучення» не обійшлося без деяких труднощів і ускладнень. Значний розрив у соціально-економічному розвитку та політичному менталітеті Чехії та Словаччини, їх відмінні національно-культурні традиції в переломний історичний момент і на цей раз сприяли перемозі відцентрових сил [16].

Чехія є парламентською республікою. Її верховним законом є Конституція Чеської Республіки разом із Декларацією основних прав та свобод. Конституція у своєму сучасному вигляді діє від 1 січня 1993 р., тобто від виникнення самостійної чеської держави, яка утворилася в результаті розділення Чехословаччини. Влада поділяється на законодавчу (Парламент ЧР), виконавчу (Уряд ЧР та Президент республіки) та судову.

Парламент Чеської Республіки складається із двох палат – Палати депутатів та Сенату. Право обирати до Палати депутатів та Сенату має кожний громадянин, який досяг 18-річного віку.

Палата депутатів складається із 200 депутатів, які обираються на 4-річний термін на виборах. Виборча система базується на принципах пропорційного представництва. На підставі результатів цих виборів формується уряд Чеської Республіки [12].

До Палати депутатів може бути обраний кожен громадянин Чеської Республіки, який має право обирати та досяг 21-річного віку.

Депутати обираються як представники окремих політичних партій, після свого обрання партії у палаті створюють депутатські клуби.

Важливі повноваження Палати депутатів:

- розглядає та схвалює закони;
- депутат або група депутатів мають право вносити проекти законів;
- виносить рішення про форму державного бюджету;
- має право висловити недовіру уряду;
- на спільному зібранні з сенаторами депутати обирають Президента республіки.

Сенат Чеської Республіки виник у 1996 р. На засадах мажоритарної виборчої системи на 6-річний термін обирається 81 член сенату. Вибори відбуваються кожні два роки, коли обирається третина нового складу. (На перших виборах до Сенату третина членів Сенату була обрана лише на два роки, третина на чотири роки та третина на шість років. На наступних виборах через два роки була переобрана третина членів Сенату з «дворічним мандатом» на нових членів, які мали мандат на шість років). До Сенату може бути обраний кожний громадянин Чеської Республіки, який має право голосу та досяг 40-річного віку.

Важливі повноваження Сенату:

- розглядає та схвалює проекти законів, які отримує від Палати депутатів;
- вносить на розгляд закони;
- висловлює не(схвалення) міжнародних угод;
- висловлює не(згоду) з оголошенням воєнного стану, з перебуванням іноземних військ на території ЧР або з командированням озброєних сил за територію ЧР;
- обирає Президента республіки на спільному засіданні обох палат;
- висловлює не(згоду) з призначенням суддів Конституційного суду;
- лише Сенат може подавати позов до Конституційного суду на Президента за державну зраду;
- подає Президентіві республіки пропозиції стосовно представлення до державної нагороди;
- Сенат не має права приймати рішення стосовно державного бюджету ЧР.

Представниками виконавчої влади у країні є Уряд ЧР та Президент республіки.

Уряд є найвищим органом виконавчої влади. Про свою діяльність він звітує перед Палатою депутатів. Складовими частинами виконавчої влади є також Міністерства та інші органи адміністративного управління. Їхню правомочність можна обмежити лише законом [4].

Діяльність уряду головним чином залежить від програмної декларації уряду, з яким голова уряду виступає перед Палатою депутатів. Якщо Палата програму схвалить, а її члени в голосуванні висловлять довіру уряду, уряд може починати працювати та виконувати свої правомочності [10].

Президент республіки є головою держави та Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил. Президент обирається громадянами на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років. Термін повноважень Президента починається від дня прийняття присяги.

Важливі повноваження Президента:

- призначає та відкликає голову та інших членів уряду й приймає їхні відставки, відкликає уряд та приймає його відставку;
- скликає засідання Палати депутатів;
- розпускає Палату депутатів;
- звільняє від відбування покарання та пом'якшує покарання, призначене судом, дає розпорядження, щоб кримінальна справа не порушувалась, а якщо вона вже була порушена, щоб справу закрили, приймає рішення про зняття судимості (реабілітація), має право оголошувати амністію;
- має право повертати парламенту прийнятий закон, за винятком конституційного закону;
- підписує закони.

Першим президентом самостійної (незалежної) ЧР був Вацлав Гавел, який був 29 грудня 1989 р. обраний Президентом Чехословаччини, а до 1992 р. він був Президентом Чехословацької федерації. Характерно, що статус Президента визначено в третьому розділі Конституції під назвою «Виконавча влада». Президент обирається парламентом на спільному засіданні обох палат. Ст. 54 зазначає, що Президент не несе відповідальність за здійснення своїх функцій. Строк повноважень Президента – п'ять років. Нікого не може бути обрано більше, ніж на два строки підряд. Віковий ценз для кандидатів у Президенти – 40 років [13].

Повноваження Президента є ширшими, ніж у глав більшості інших держав з відповідною формою правління. Лише частина його актів потребує контрасигнування з боку Прем'єр-міністра або уповноваженого ним члена Уряду. Водночас Президент на власний розсуд призначає і звільняє Прем'єр-міністра та інших членів Уряду, звільняє Уряд і приймає його відставку, у визначених у Конституції випадках розпускає Палату Представників, призначає суддів Конституційного Суду, призначає з числа суддів голову та заступників голови Верховного Суду та здійснює деякі інші повноваження. Ст. 63 зазначає, що Президент має право здійснювати також повноваження, що їх конституційний закон чітко не визначає, але це обумовлено законом.

Президент може бути усунутий з поста за державну зраду на підставі звинувачувального акту Сенату і за рішенням, прийнятим Конституційним Судом.

Судову владу представляють від імені республіки незалежні суди. Судді при виконанні своїх обов'язків повинні бути незалежними та їх неупередженість ніхто не має права ставити під загрозу. Система судів складається з Верховного суду, Верховного адміністративного суду, вищих, обласних та районних судів [6].

В умовах комплексної трансформації міжнародних відносин неабиякої актуальності набула проблема нової регіональної ідентичності та активізації взаємного співробітництва країн Центрально-Східної Європи. Вже після 1989 р. лідери Чехословаччини, Угорщини та Польщі, котрі вийшли в основному з дисидентського середовища та налагодили контакти раніше, ще за часів панування компартій, взяли курс на більш тісне співробітництво цих держав. Їхні зусилля були спрямовані на спільне вирішення ідентичних питань, як в політичній, так і в економічній сферах, що зрештою привело до створення «Вишеградської трійки» (після розпаду ЧСФР – «четвірки»), названої за місцем зустрічі керівників держав в угорському місті Вишеграді 15 лютого 1991 р. Наприкінці 1992 р. ними було підписано Центральноевропейську угоду про вільну торгівлю (ЦЕФТА), яка сприяла лібералізації зовнішньої торгівлі в регіоні. Геополітичне становище та велике транзитне значення території Чехії надали їй відповідної ваги у питаннях розвитку економічних зв'язків в Центральній Європі [7].

Заснування і еволюція Вишеградської групи пояснюється системою взаємодії групи об'єктивних чинників, у тому числі історичних, політичних, економічних, соціокультурних та інших, а також суб'єктивним усвідомленням елітами центральноєвропейських держав важливості історичного вибору, регіональної та європейської інтеграції. На першому етапі (1991–1997 рр.) не вдалося розробити чіткої програми взаємного співробітництва в рамках загальноєвропейського інтеграційного процесу. Члени Вишеградської групи, вирішуючи поточні державні проблеми, перетворилися на конкурентів в пошуках індивідуальних шляхів до західноєвропейських структур.

У жовтні 2000 р. ЧР як одна з провідних країн Вишеградського блоку добилась згоди Польщі, Угорщини, Словаччини в тому, що вступати до ЄС вони будуть не разом, а по досягненню критеріїв, необхідних для адаптації в рамках даної структури. Наприклад, Чехію – одну з найменших за площею та численністю населення держав Європи – турбувало питання впливу на прийняття рішення в ЄС. Президент ЧР В.Гавел запропонував створити другу палату Європейського Парламенту з представників національних парламентів із метою захисту права голосу малих країн у розширеному Європейському Союзі. Пшцінська декларація, прийнята на саміті президентів держав Вишеградської четвірки в січні 2001 р., проголосила вступ до ЄС пріоритетним в їх співпраці.

1 травня 2004 р. усі держави Вишеградської четвірки стали новими членами Євросоюзу. Після розширення ЄС «Вишеград» зберігався в якості платформи для політичної координації дій країн-учасниць уже в рамках Євроспілки.

Аналізуючи політичну систему Чехії, необхідно звернути увагу на партійну систему, оскільки партії є важливою складовою будь-якої держави, активними суб'єктами виборчого процесу. Чехія має багатопартійну політичну систему [8].

Найбільш впливовими у чеському суспільстві – Громадянська демократична партія – ГДП. Вона була заснована 23 лютого 1991 р. В результаті розколу Громадянського форуму, заснованого у 1989 р. Установчий конгресс відбувся 20 квітня 1991 р. Він налічує 35 тис.членів, має 8 регіональних організацій. Вищий орган – конгрес, керівний орган – Виконавча рада. Голова ГДП – Вацлав Клаус. Заступники голови: Лібуша Бенешова, Іван Лангер. ГДП стоїть на позиціях політики мінімального втручання держави, введення низьких податків і скорочення бюрократичного держапарату [4].

Громадянський демократичний альянс – ГДА. Був заснований 17 грудня 1989 р. в результаті розколу Громадянського форуму. Голова – Їржі Скалицький. Заступник голови: Д.Крупа. ГДА також займає мінімальне втручання у державі.

Комуністична партія Чехії та Моравії – КПЧМ. Установчі збори відбулися у березні 1990 р. На I зборах, які відбулися 13-14 жовтня 1990 р., КПЧМ перетворена в самостійну національну партію, яка вийшла із підпорядкування Компартії Чехословаччини. На III зборах (26-27 червня 1993 р.) було збережено назву партії та підтверджено її комуністичну орієнтацію. Налічує 200 тис.членів. Вищий орган партії – збори, які обирають Центральний комітет (ЦК) та Контрольно-ревізійну комісію. ЦК обирає Виконавчий комітет. Голова ЦК КПЧМ – Мирослав Гребеничек. Заступник голови ЦК КПЧМ – Милослав Рансдорф.

Чеська соціал-демократична партія – ЧСДП. Попередня назва – Чехословацька соціал-демократична партія (створена ще 7 квітня 1878 р.). 27 червня 1948 р. злилася із Компартією Чехословаччини. 19 листопаду поновила свою діяльність як самостійна партія. Офіційно зареєстрована 9 лютого 1990 р. Була перейменована на зборах, що відбулись 27-28 лютого 1993 р. в м. Градец-Кралові. Член Соціалістичного

інтернаціоналу (із травня 1990 р.). Налічує 13 тис.членів (липень 1991 р.). Голова – Мілош Земан. Заступник голови – Павло Рихетський. Після Оксамитової революції в 1989 році партія була відновлена під назвою Чехословацька соціал-демократія. Після розпаду Чехословаччини у 1993 році партія стала називатися Чеська соціал-демократична партія [4].

Отже, аналіз трансформаційних процесів з 1989 р. у Чехії показав, що суспільно-політичні зміни в житті радянського суспільства, які отримали назву «перебудова», викликали ряд соціальних змін і в країнах соціалістичної співдружності, в тому числі в Чехословаччині. Чехословацьке суспільство давно вже дозріло для проведення реформ.

У сенсі сучасного розуміння форми держави Чехія за прийнятою формою державного правління є парламентською республікою. Існує чіткий розподіл влади: законодавча влада належить Парламенту, який складається з двох Палат – Палати представників та Сенату; виконавча влада – Президенту та Уряду, судова влада – системі судів у складі Конституційного Суду, Верховного адміністративного суду, вищих обласних і районних судів.

Важливим елементом інституційної підсистеми політичної системи суспільства виступають засоби масової інформації, які відіграють вагомий роль у політичних відносинах і справляють значний вплив на владу.

Значний вплив на суть і механізми функціонування політичної системи Чеської Республіки справляє партійна система даного суспільства, насамперед тому, що партії є важливою складовою будь-якої держави, активними суб'єктами владно-політичного та виборчого процесу [2].

Таким чином, політична система країни змінилася. За формою державного устрою Чехія є унітарною державою. З метою покращення та вдосконалення системи урядування її територія поділена на області та муніципалітети. Населення відповідних адміністративно-територіальних одиниць терміном на чотири роки обирає представницькі органи – асамблеї. Останні, в свою чергу, на той же термін формують виконавчі органи – ради – на чолі з мером.

Загалом політичну систему Чехії можна визначити як правоцентристську модель, оскільки її основи були закладені консервативно-ліберальною політичною платформою Громадянської демократичної партії – найпотужнішої організації правих сил на теренах всієї Східної Європи.

Чеський уряд розглядає процес європейської інтеграції як бажаний та вигідний не лише для Чеської Республіки, але й для країн-членів ЄС, як такий, що збагачує всіх, не завдаючи шкоди національній ідентичності, а європейську інтеграцію як явище, що сприятиме зміцненню матеріальних і духовних цінностей.

Список використаної літератури:

1. Бочаров С. В. Передумови п'ятої хвилі розширення Європейського Союзу / С. В.Бочаров // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Сер. : Гуманітарні науки. – 2010. – №2. – С. 91 – 98.

2. Брякин Н. Г. Влияние внутренних факторов на процесс интеграции Чешской Республики в Европейский союз / Н. Г.Брякин // Международная экономика. – 2011. – № 10. – С. 44–55.

3. Демократические революции в Центральной и Восточной Европе: десять лет спустя // Новая и новейшая история. – 2000. – №2. – С. 90–105.

4. Кіцила Л. Особливості інтеграційного процесу Чеської Республіки до ЄС / Л. Кіцила // Вісник Львівського університету. Сер. : Міжнародні відносини. – 2003. – Вип. 10. – С. 55–60.

5. Пахомов Ю. Реформи в Східній Європі: порівняльний аналіз / Ю.Пахомов

// Розбудова держави. – 1998. – №3/4. – С. 26–31; №5/6. – С. 65–72 .

6. Посольський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції / В. Посольський. – К. : Смолоскип, 2002. – 168 с.

7. Политические партии и движения в Восточной Европе: проблемы адаптации к современным условиям. – М. : Орлан, 1994. – 226 с.

8. Світова та європейська інтеграція: організаційні засади : навч.посіб. / за ред. Я. Й. Малика, М. З. Мальського. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім.Івана Франка, 2000. – 402 с.

9. Устич С. У руслі успішного співробітництва / С.Устич // Політика і час. – 2001. – № 3. – С. 3–7.

10. Benáček V. Konkurenční schopnost české ekonomiky / V. Benáček, Z. Kudrna, T. Sedláček. – Praha : Council for Social and Economic Strategy, 2000. – 276 s.

11. Černoch P. Cesta do EU. Východní rozšíření Evropské unie a Česká republika v období 1990–2004 / P.Černoch. – Linde, 2003. – 159 s.

12. Czech Republic: New law on the acquisition of Czech citizenship: introduction to the main changes valid [Electronic resource]. – Mode of access : http://ec.europa.eu/ews/en/news/newsdetail.cfm?ID_ITEMS=38500

13. Czech Republic. – [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.mipex.eu/czech-republic>

14. Democratization through European Integration: The Case of Minority Rights in the Czech Republic [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.fresnostate.edu/socialsciences/polysci/documents/DemocratizationthroughEuropeanIntegration.pdf>

15. Integration of Foreigners within the Territory of the Czech Republic [Electronic resource]. – Mode of acces : <http://www.mvcr.cz/mvcren/article/integration-of-foreigners-within-the-territory-of-the-czech-republic.aspx>

16. Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic : Official website [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.mzv.cz/en>.

17. Olson D. Democratization and political participation: the experience of the Czech Republic / D.Olson // The consolidation of democracy in East-Central Europe / Ed. by K. Dawisha, B. Parrott. – Cambridge: Univ. Press. 1997. – P. 150-197.

18. The Czech Republic's integration into the EU – monetary and economic policy [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.cnb.cz/en/about_cnb/international_relations/cr_eu_integration/

19. 1999 Regular Report from Commission on Czech Republic's Progress Towards Accession. – Prague, 1999. – 97 s.

20. 2000 Regular Report from the Commission on the Czech Republic Progress Towards Accession. – Brussels. – 8 November 2000. – 115 s.

Стаття надійшла до редакції: 01.04.2015 р.

A. Tereshchenko

TRANSFORMATION OF THE POLITICAL SYSTEM EUROPEAN INTEGRATION CZECH REPUBLIC CONDITIONS

The article analyzes the transformation of the political system of the Czech Republic, as well as of the internal political processes in the country, which have had a direct impact on the course of European integration of the Czech Republic and the characteristic of the main political parties of the Czech Republic.

Twentieth Century Europe is an example of close interstate cooperation with transparent borders open to the free capital flow, goods, services and people. European

integration as one of the many processes taking place modern international relations system is a unique phenomenon.

The disintegration of Czechoslovakia and the formation of a sovereign Czech Republic (1993) against the collapse of the bipolar world caused the rethinking of domestic and foreign policy priorities.

Basicall, the Czech political system can be defined as the center-right model, because its foundations were laid by the conservative-liberal political platform of the Civic Democratic Party - the most powerful right-wing forces organization in the territory of eastern Europe.

The Czech government considers the process of European integration as a desirable and beneficial process not only for the Czech Republic, but also for the EU Member States, as one that enriches everyone, without prejudice to wards national identity and European integration as something that will strengthen the material and spiritual values.

Keywords: *political system, the Czech Republic, the transformation of political parties.*

РЕЦЕНЗЕНТИ: *Лусак В.Ф., д.і.н, проф., Молчанова М.В., к.і.н, доц.*

УДК 327.7(341.3)

Т.Я. Ткач

КОНЦЕПТУАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ЗДІЙСНЕННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті проаналізовані основні підходи до визначення «гуманітарної діяльності», визначено її ознаки, окреслено основні принципи здійснення гуманітарної діяльності. Розглянуто різниці між гуманітарною діяльністю та гуманітарною допомогою. Визначено основні проблеми практичної реалізації концепції гуманітарної діяльності.

Ключові слова: *гуманітарна діяльність, гуманітарна допомога, Міжнародний комітет Червоного Хреста, Організація Об'єднаний Націй.*

У сучасній політології не існує єдиної загальноприйнятої дефініції гуманітарної діяльності. Поняття, що лежать в основі гуманітарної діяльності є універсальними і не змінюються з плином часу. Тому не можна стверджувати, що існують певні виклики гуманітарній концепції. Основні проблеми походять з практичної реалізації гуманітарної діяльності. Гуманітарна діяльність виступає скоріш моральною філософією, аніж політичною філософією, адже знаходиться осторонь політичного позиціонування. Проте існують випадки, коли держави чи міжнародні організації використовують гуманітарну діяльність для просування і захисту своїх національних інтересів, або ж, прикриваючись принципами гуманності і взагалі здійснюють недружні акти чи вдаються навіть до актів агресії. Метою даної наукової статті є виявлення ознак гуманітарної діяльності та відмежування її від будь-яких недружніх актів, що проводяться під прикриттям гуманітарних цілей.

Проблематика гуманітарної діяльності наразі є малодослідженою. Серед вітчизняних науковців проблему гуманітарної діяльності досліджували О.В. Балдинюк [1,2], О.О. Мережко [3], В.І. Мотиль [4]. Проте вищезгадані дослідження є дещо застарілими. О.О. Балдинюк [1,2] основний акцент своєму дослідженні робить на гуманітарній діяльності